

Категоризация на вредителя *Amyelois transitella*

Експертната група по здраве на растенията на Европейския орган по безопасност на храните (EFSA) е извършила категоризация на вредителя *Amyelois transitella* (Lepidoptera: Pyralidae) за територията на Европейския Съюз (ЕС). *A. transitella* е полифаг, който се храни с различни плодове и ядки, принадлежащи към 15 ботанически семейства. Гостоприемниците включват: цитруси (*Citrus spp.*) орех (*Juglans regia*), шамфъстък (*Pistacia vera*), род слива (*Prunus spp.*), грозде (*Vitis vinifera*) и други култури, отглеждани в ЕС.

A. transitella се среща в Северна, Централна и Южна Америка в различни климатични зони, някои от които се срещат и в ЕС. За първи път видът е описан в Мексико през 1915 г., по-късно е открит в Аризона върху портокалите. Въведен в Калифорния през 40-те години на миналия век, той се превръща в сериозен вредител по орехи, бадеми, шамфъстък и смокини.

Регистриран е още в Коста Рика, Куба, Гватемала, Панама, Бразилия, Колумбия, Аржентина и Перу.

Вредителят се счита за отсъстващ в ЕС с несигурност, поради прихващания в Италия, Австрия и Германия.

Възрастните *A. transitella* са малки и сиви, с размери приблизително 9–10 mm от главата до върха на корема с размах на крилата 19–20 mm. Предните крила са предимно сребристосиви, маркирани с неправилни черни шарки. Задните крила са еднакви бели до тъмно сиви с някои потъмняващи ръба на крилото и вените.

Яйцата са малки (0,5–1,0 mm), дорзовентрално сплескани, мрежести и с овална форма с билеобразни белези. При яйцеснасянето, яйцата са кремаво бели, но с узряване развиват червеникаво-оранжев оттенък. Младите ларви са червеникаво оранжеви и по-късно изглеждат кремави. Те имат склерит във формата на полумесец от всяка страна на

втория сегмент на тялото зад главата. Ларвите на *A. transitella* преминават през пет до шест възрасти и достигат дължина 13–19 mm преди какавидиране.

Видът *Ectomyelois ceratoniae* (Zeller) (*Lepidoptera: Pupalidae*), присъстващ в ЕС, може лесно да бъде объркан с *A. transitella*. Двата вида могат да бъдат разграничени въз основа на

характеристиките на какавидите - *E. ceratoniae* има повдигнат тъмен хребет към главата и два къси бодли на всеки кореман сегмент, докато *A. transitella* няма.

Чифтосването обикновено се осъществява в последните часове на нощта, точно преди разсъмване. Възрастните женски снасят до 200 яйца върху презрели, повредени, напукани или мумифицирани плодове или ядки. Яйцата се полагат поотделно, предимно върху „мумифицирани плодове“ (ядки, които остават на дървото след прибиране на реколтата), или върху повредени пресни ядки или пресни ядки след разцепване на корпуса.

Младите ларви навлизат в ядката малко след излюпването и остават вътре, до достигане на възрастния етап.

Потенциалните пътища за навлизане на *A. transitella* са растения за засаждане и плодове, но към този момент няма данни растенията за засаждане да са основният път на разпространение на *A. transitella*, тъй като най-вероятно този вредител ще се разпространи по естествен начин, поради факта, че възрастните могат да летят.

Най-често ларвите присъстват в повредени плодове, които се отхвърлят по време на сортирането, след прибиране на реколтата.

Разпространението на дълги разстояния в рамките на ЕС ще бъде улеснено от човешката дейност.

Последните проучвания показват, че разпространението на възрастните чрез вятъра достига до 375 м., а чрез летеж до 1000 метра за 24 часа при оплодени женски, които могат да летят на по-далечни разстояния от неоплодените.

Този вид не е включен в Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията¹, но в приложение VI от този Регламент за изпълнение, на някои растения, които също са

¹ Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията от 28 ноември 2019 година за установяване на еднакви условия за изпълнението на Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета за защитните мерки срещу вредителите по растенията, за отмяна на Регламент (ЕО) № 690/2008 на Комисията и за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията, OJ L 319, 10.12.2019

и растения гостоприемници на *A. transitella*, е забранено да влизат в ЕС като растения за засаждане или са приложени специфични условия.

Тъй като *A. transitella* е полифаг, някои гостоприемници са ограничени до топлите южни райони на ЕС (например цитрусови плодове), докато други се срещат по-широко (например ябълки, круши, сливи). Гостоприемниците се отглеждат както в промишлени, така и в частни градини.

Климатичните зони в частите на САЩ, Централна и Южна Америка, където се среща *A. transitella*, са сравними с климатичните зони в рамките на ЕС, поради което се предполага, че климатичните условия няма да ограничат способността на *A. transitella* да се установи в ЕС.

A. transitella е сериозен вредител по някои черупкови овощни култури (например бадем и орех), шамфъстък, но се среща и по някои цитрусови плодове, причинявайки повърхностни наранявания по плодовете, които благоприятстват навлизането на организми, причиняващи гниене, което води до намаляване на качеството и търговския вид на плодовете.

В САЩ, *A. transitella* е идентифициран като най-важният вредител по шамфъстък и бадем, който причинява сериозни загуби на продукция, вследствие на замърсяването на ядките с екскременти, отделени от ларвите при хранене. Освен това, този вредител може да въведе в ядките спори на *Aspergillus flavus*, който произвежда токсични афлатоксини.

Защитните мерки, които биха ограничили разпространението на този вредител са: отглеждане на растенията в изолация; използването на сертифициран репродуктивен материал; използване на феромонови уловки и капани за откриване и проследяване на фенологичното развитие на *A. transitella* и химични третирания.

Налице са някои фактури, ограничаващи ефективността на мерките за предотвратяване на навлизането на вредителя:

- Яйцата са дребни и може да бъдат трудни за откриване;
- Ларвите и какавидите са скрити в плодовете/ядките;

- Ларвите се намират в плода, поради което могат да бъдат защитени от третиране преди или след прибиране на реколтата;
- Възрастните могат да се пренасят чрез растения, които не са гостоприемници.
- Възрастните имат голям капацитет за разпространение до 1000 метра за 24 часа.

Към този момент не е известно вредителят да присъства на територията на ЕС, въпреки че е бил прихванат в Италия, Австрия и Германия.

Ако *A. transitella* пристигне в ЕС, наличието на гостоприемници и появата на потенциално подходящ климат, би било благоприятно за неговото установяване. Ако този вид се установи в ЕС, се очакват загуби на добив и качество при производството на цитрусови плодове, шамфъстък, черупкови, костилкови и семкови овощни видове.

A. transitella отговаря на критериите за разглеждане като потенциален карантинен вредител за Съюза (той отсъства от ЕС, съществуват потенциални пътища за навлизане, макар и частично регламентирани и установяването му би довело до икономическо въздействие).

За България, *A. transitella* също би представлявала опасност, тъй като основните растения гостоприемници на вида се срещат в страната, а климатичните условия също са подходящи за установяването на вида.

Евентуалното установяване на този вредител в България, вероятно ще доведе до икономическо въздействие върху земеделските стопани отглеждащи основните растения гостоприемници.

Източник:

Pest categorisation of *Amyelois transitella*, EFSA Journal 2021;19(6):6666 – <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/6666>

Снимков материал:

1. Pest categorisation of *Amyelois transitella*, EFSA Journal 2021;19(6):6666 - <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/6666>
2. https://www.discoverlife.org/mp/20p?see=I_MPG14008&res=640&flags=glean:

Други научни становища и актуална информация в областта на здравето на растенията, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига: <http://corhv.government.bg/>

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
 тел. 02/4273056

Изготвил:

Николай Спасов, старши експерт

Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ

28.09.2021 г.